

ادبیات عمومی و محبوسه

هفته‌لق سیاسی ، ادبی ، علمی غزته‌در

جلد : ۳

سنه : ۲ ۶ ربیع الاخر ۱۳۳۶ جمعه ايرتسی ۱۹ كانون ثانی ۱۹۱۸ نوسرو ۲۰ — ۵۱

ایران و بیانیات ادبیات مؤثری

پایتخت خلافت ، شامدن بغداده انتقال ایتسه‌یدی ، عربك شیعه قديمه‌سی پایدار اوله‌جق ، ویا کندی استعداد جلیسی داخنده دوام و تکامل ایده‌بیله‌جکی ایدی ؟.. ظن ایتیم . و او یله ظن ایدیورم که بوسفرده ملاذمدلرینی یونان ، روم ، بیزانس مدنیتلرینک انقاضندن وجوده‌کثیره‌جکوردی . حتی یونان قديمك فلسفه‌سی ، مأمون دورندن بو‌گونه قدر وجدان اسلامك برحاکم متحکمی بولنیور . اقوام محکومه‌یی رام ایتک ، حتی رام ایتک دکل ، اوکا رام اولماق ایچون یالکیز غلبه سیغیه کفایت ایتز ، غالبیت تمدنیه‌ده لازمدیر . تاریخده هیچ برقوم مستولی کور یله‌مزکه ضبط ایتدیکی ، ییقديغی ، یاقديغی یرلرده کندیته متفوق بر جمعیت متدنییه تصادف ایدنجه اونک ، آز چوق ، محکوم مآثری اولماسون . ایشه عربك عجمله تصادم واختلاطندن‌ده بونتیجه حاصل اولدی .

اسلامك اك بيوك حکماسی ایرانك عرق نیچیندن ظهور ایدیوردی . واقعا بونلر عربجه یازدیله فقط عجمجه دوشوندیلر . عجم کوز یله کوردکلرینی ، عجم قلیله طویدقلرینی عرب لسانیه افاده ایدیورلردی . هرشیدن زیاده ادبیاتیه مباهی بولنان وفلاسفه یونانك آثارینی اخذ ایدرکن یونان قديمك اشعارینی کندی شعرلرینک فوقنده تصور ایده‌مدیکی ایچون اقتباس وترجه ایتکده امال وغفلت ایتمش اولان عرب ، عجمك لسان ساقطی هنوز طوغرولمه‌دن کوردی که کندی شعرنده .... ممتنع‌التظیر و بی‌نظیر ظن ایتدیکی شعرنده فرس قديمك روح شائق ترنم‌ساز اولیور .

بيك تاريخندن صوکره کلن شعرانك اك بيوکلرندن اولان شوکت بخارینک شوکوزل بیقی بوسطرلری یازارکن‌ده خاطر مه‌کلدی . زواللی شهزاده در بدر دیرکه :

زان برق بی‌نمود جهان لاله زار شد

کشن پراز کل است و بهار از میان کم است .

أوت ، بر بهار غائبك آب و تاب فیاضی عربك کلزار اشعارنده یکی لاله‌لر و یکی کللر ابداع ایدیوردی . عربله عجمك اختلاطندن صوکره ایکی قوم اراسنده متوالی بر مبادله الفاظ وافکار اولدی . عرب عجمه کلمات ، عجمده عربیه معنی اعاره ایدیوردی . و بوسایه‌ده هم اسکی عربك ، هم ایران قديمك روخنده بر مجدد ، برحالت خصوصیه حاصل اولدی .

عربلرک عجمستانه ادخال ایتدکلری کلام الله اک بئوک تفسیر یازانلر : فخرالدین رازی ، علامه زنجشیری ، قاضی بیضاوی و امثالی اعظم مفسرین هب عجم ایدیلر . حتی دین مبینک اصول و احکامنی ایلک تدوین ایتمش اولان امام اعظم ، بر عجم شهزاده معظمیدر . عرب کندی قرآننک ، کندی ایماننک رموز و غوامضنی بیله عجم علماسندن اوکره یوردی . ایشته اوقوجه عرب ، قلیجیله ، قرآنیله فتح ایتدیکی دیار تاریخنک سطوت ذکاسنه پک آز زمان ایچنده تسلیم سیف و کتاب ایتدی .

بو بویله ایکن ، یعنی عرب ایرانیه سیاست و دیناً حاکم اولدینی حالده فکرأ و معنی مسخر اولشکن ، بزم کبی نه بر مدیت متفوقیه ، نه ده دین کبی ، متفوق ذکا کبی و سائط غلبه نک برینسه مالک اولیان بر عرق ... ترک عرق ، اونک مآثر و بدایعنه قارشی بی حس و مستقل قاله بیلیرمی ایدی ؟ . . . قالمادی . و الحمد لله که قالمادی . . .

ترکلر دائماً ایرانک اطرافنده طولاشدیلر . شمالنده ، شرقنده ، غربنده ، حتی جنوبنده ، درجه کثافتی متفاوت ، اقوام ترکیه من القدییم ساکن در . بونلر بعضاً اعمار ، اکثریا تخریب ایتدیلر . اقطار ترکیه نک مرکزنده قالان ایران ده ، برکونش کبی ، اکثر تنویر ، بعضاً ده احراق ایدیوردی . ایسترنی ققدان علم ، ایسترنقصان حس ایله اتهام ایتسونلر ، ادعا و اصرار ایدرم که ترکلرک ادبیاتی و حتی تاریخی عثمانیلرله باشلار . (ادبیات) کله سندن بوراده مرادم ، مضبوط اولان و علماً مدون اشکال بیانه آز ، چوق مطابقت عرض ایتمکه برابر ، اعصار ایچنده سیرطبیعیسنی اجرا ایله آثار تکامل کوسترمکه چالشان محصولات افکاردر . یوقسه بریشان نغمه لره هوتانتولر ، اسکیمول آرمسندیه بیله تصادف اولنور .

(ترکلرک تاریخی عثمانیلرله باشلار) دیدم . اوت ، غزنویلر و سلجوقیلرله برابر بیوک ، کچوک دیگر ملوک و طوائف ملوک ، ترک عرقنه نجابتبخش اولسهر بیله ، تاریخ بخش اوله مازلر . بوکونکی سلاله قاجاریه ایران حضورنده نه ایسه ، اوخاندانلرده اداره ایتک ایستدکلری اقوام قارشیسنده اوایدیلر . بو ترکلر ، یا عربجه ، یا عجمجه حکومت ایتدیلر . لهجه و مؤسسات رسمیهری بواکی قومدن برینسه و بعضاً برلکده هرا یکسینه مربوط ایدی . عربجه اکرام ویا عجمجه اعدام ایدرلردی .

سلطان محمود غزنوینک انعامیله یازلمش اولان شهنامه فردوسی بیله ، اکاسره ایرانک مداحنی و بو - سوز آرا مزده قالسون - سلطان محمود غزنوینک منسوب بولندینی ترک عرقنه اتحاف ایدلمش شتوم مخلده نی محتویدر . دارالفنون عثمانیده معلم ، همده تاریخ معلمی بولنان بریسی ، بش سنه اول بنامه اولان بر مجادله قلمیه سنده شهنامه نک بر ترک پادشاهنه مدیون وجود اولدیغنی بیان ایله افتخار ایتک ایستمش ایدی ده اونک ایچون سویلیورم . یوقسه نه شخصه سوولورسه محظوظ اولورم ، نه عرقه . غزنویلرله سلجوقیلرک حکومتلری نه قدر ترک ایدی ؟ . . . بونی بر مثال ایله ایضاح ایدم :

بن مملکتده کچینه مدیکم ایچون عائلهم خلقیله برقاچ خانه نک افرادینی برابر آلهرق ، مثلاً آمریقایه ، قانادایه کیتسم و اوراده سکنه سی بری بریله دینایشن ، بوغوشان (بویله شیلر بزم مخصوصدر . اورالرده اولماز اما ، بن مثال و فرض محال اوله رق سویلیورم) برکویک تپه سنه ، یومروغمک قوتیله اوستنه آت قویروغنی طاقلمش بر بایراق دیکه رک ، آلتنده پک فنا بر فرانزدن بشقه برلسان ایله امر و نهی ایتسم قانادا قطعیه سی تورانمی اولور ؟ . . . و نیاغارا چاغلایانی باقال کولنه می انصباب ایدر ؟ . . . آل جنکیز ایله تیمورک تأسیس ایتدکلری دولتلره کلنجه : اونلرک بزم ترکلرله مناسبت منیه سی

مثبتدر . بوندن بشقه بریسی دینک ، دیکری دولتمک دشمنی ایدی . شرقک خرابی حاضرندم .

مصیبتك اك بيوك عامل اولديغنى بيلتير ، اونلرى صورت غير طيعيه ده عائله تركيه ميانسه ادخال
اتمكدن عزت نفس ملي نامنه اجتناب وتبري ايتلى درلر . بيم تاريخمده اونلره صحائف قبول يوقدز .
مكر كه شكائت تلعين افاده ايدن سطرلرى محتوى اوله ! . . .

ايسته افنديلر ، تاريخمك مبدئي بوصورتله و كمال افتخارايله تعيين وثبيت ايتدكدن وهم دواملي ،
هم شرفلى بردولت مليه تأسيس ايتمكه تركلر ايچنده يكانه موفق اولان عثمانليلر ك تاريخ بشرله هم دوام
اولسى دعالرني عن صميم القلب تكرار ايتدكدن صكره صدهده كليوزم .

عثمانليلردن اول وجوده كتيرلش اولان منشور ومنظوم بعض آثار تركيه بلكه تاريخ وعلم السنه
مراقيلرني مستفيد ايدم بيلير . فقط روح ملينك آمالي واشواق و احزاني احتوا و ياترنم ايدم بيلمكدن
يك اوزا قدرلر .

جغتاي شعرا سندن (خوارزمي) نك (محبتنامه) آدلى نادرالنسخ بر اثر منظومي واردر . اكثر
اقسامي ناقص بر نسخه ستى . كوردم . بواثر ، هجرتك يدي يوزدورت سنه سنده ، يعنى مؤسس دولت سلطان
عثمانك اوائل سلطنته مصادف بر زمانده تركه اوله رق يازلق ايستلشمش و اوصورتله باشلانمش ايكن
تدقيق ايتديكم نسخه نك محتوى اولديغى ابيات آراسنده يوزده يتمشدن فضاه فارسي بيت موجوددر .

اولوغ تكري نيك آتین یاد قیلیم

محبت نامه ئی بنیاد قیلیم

توقوز قات زرنگار ایوان والا

یراتدی آلتی کونده حق تعالی

قرا توپراقتین سنبل یرائی

تبکان لار آراسنده کل یرائی

صینق طاشدین قیلور کوهرنی پیدا

قورونی دین قیلور شکرنی پیدا

بیر اوزره قدرتی دریا یرائی

صدفده لوء لواء لالا یرائی

طرزنده باشلایان برچوق بیتلرله دمکدار اولدقدن صوکره ،

صبر دین یخشی یوقتور بیشه قلسام

بو یولده صبر یوق اندیشه قلسام

ایا آهو نظرلر شهر یازی

حسن میدانی نینک جابکسواری

کي مصارع ايله افهام غرام ايتمك ايستركن ، لسانك عناصر بياني تبیین مرامه كفايت ايدميه چك
جنت كورمكدن متولد ضرورتله فارسينك لطف وساطتنه ، يعنى لسان عرقنى ترك الله لسان حسنه

التجا ایدیور، بو آرتق اور کیک الافاده ابتدائی بر شاعر دکل، استاد سخن بر خوارزمی دره (حسن میدانی نیک جابکسواری) نه،

زکک نقشبند صنع یچون
نیامد صورتی همچون نوموزون
دل از ساغر بزم الست است
که چون چشم خوشت پیوسته مست است
درین مذهب اگرچه خون بهانیت
مکن خون بر درت کاینجا روانیت

[مابعد-وار]

ناله لرله عرض حال ایدیور.

سلیحانه نظیف

صنعت و حیات آراسنده

- ادبیاتمیزك تاریخچه دوغرو -

اجتماعی حیاتك صنعت اوزرنده واسع، دهرین ایزلری وار؛ اعتقاده، علمه، حربه عائد جریانلر صمیمی، الهامه تابع، حظه یاقین، هیجانلی اثرلر حقنده کیزلدر؛ بومشاهده ایچون هر دوردن مثال ارانه سنی فائده لی بولیورم:

مصر معماریسی مساواتدن محروم، فنا بر معاشرتک اسیر ومتحکم شرائطیه دینك آخرته قناعت احتیاجندن متولددر؛ معبدلرینك قابا، آغیر ستونلرنده ماضینك کشف انطباعنی اوقویورز. اسکی یونان اذواق، پرستشاملری ایچون طبیعتده کوزل تماشا آفاق آرامشدی؛ ایجه، ظریف تهیجندن متبلر ستونلره ومثلک جبهه لرینه بوحر انقیادك سکونی، رعشه لری عکس ایتدی؛ رومانك قولیزه سنده متعدد طاق ظفرله هیکل لرنده اسکی سلطنتك مطمین، خونین تاریخی کورینیور؛ رومان آثارنده متاتی حاوی، ظرافته بیکانه، اسرار ایله مرئی، معتقد بر کلیسا روحی وار؛ غوتیک آبدلر، بیک تاریخنك محشره تضادف احتمالندن خلاص امیدلری تحقق ایتدیکی ایچون معزز برشکران تمثالی اولدی؛ اسکی بحران وانهم اودوارینه مقابل، قراللرک سلطنتی اطرافنده نسبی استراحت سنه لری کچدی؛ رهنس، نوتردام، استرازبورغ قاته دراللری بومستریح عبادت ذوقیه یوکسه لدی؛ دینی پک چوق قابلو اوزرنده کنیش نفوذی حائز بولیورز: عیسی و صریم موزه لرده صمدانی برنگاه ایله ابدیه باقیورز!

حرب، یکی بر علمی اختراع، سیاحت تحسلی متهیج مجتلرده کی حرارت، صنایع نفیسه ده بلکه ابدی انطباعه سبب اولور: رافائل [۱۴۸۳-۱۵۲۰] ومیکل آنژ [۱۴۷۵-۱۵۶۴] اوزرنده اطرافنك محاسنه میلی مؤثردر. آلفرهد دوموسه [۱۸۱۰-۱۸۵۷] حیاتنك اعصابی صارصان ماجرالرینه بیکانه مترنم اولامازدی؛ ادوار دونایک مهارتی، هیجانی، دهازیاده آلمان-فرانسز محاربه سنك دهرین تأثیریه انکشاف ایتدی؛ پیه رلوتی نه قزو تیزم تمایللرینی بر آزده شرقی زیارتندن آلدی؛ رسام میله [۱۸۱۵-۱۸۷۵] چفتجی نفوذی ومحیطی آراسنده یاشامه سیدی احتمال که آنژهلوس وله غلانوزی موضوع اتخاذ ایده مزدی!